Uddel

22 landbouw

De agrarische enclave van de toekomst

Uddel ligt midden op de Veluwe, in de gemeente Apeldoorn. De stikstofproblematiek is hier groot, maar biedt ook een kans als vliegwiel voor duurzame ontwikkeling. Transitie van landbouw, verdienmodel en natuur is nodig en geven we in *De agrarische enclave van de toekomst* samen met inwoners, bedrijven en belanghebbenden vorm. We benutten de landschappelijke positie van Uddel, haar sterke gemeenschap en hun ondernemersgeest.

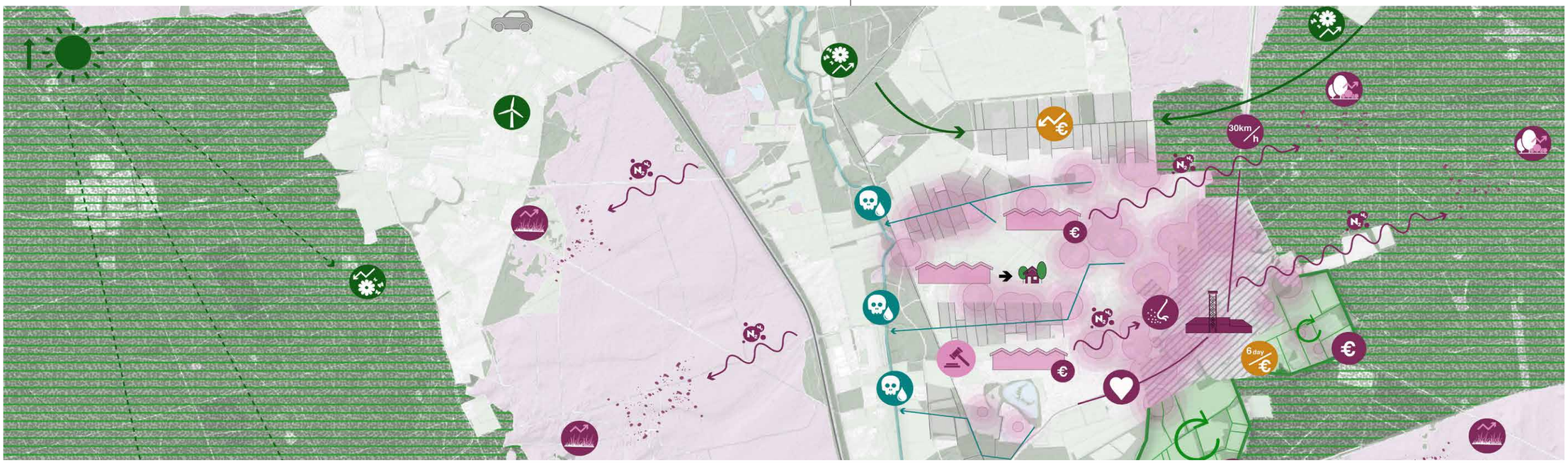

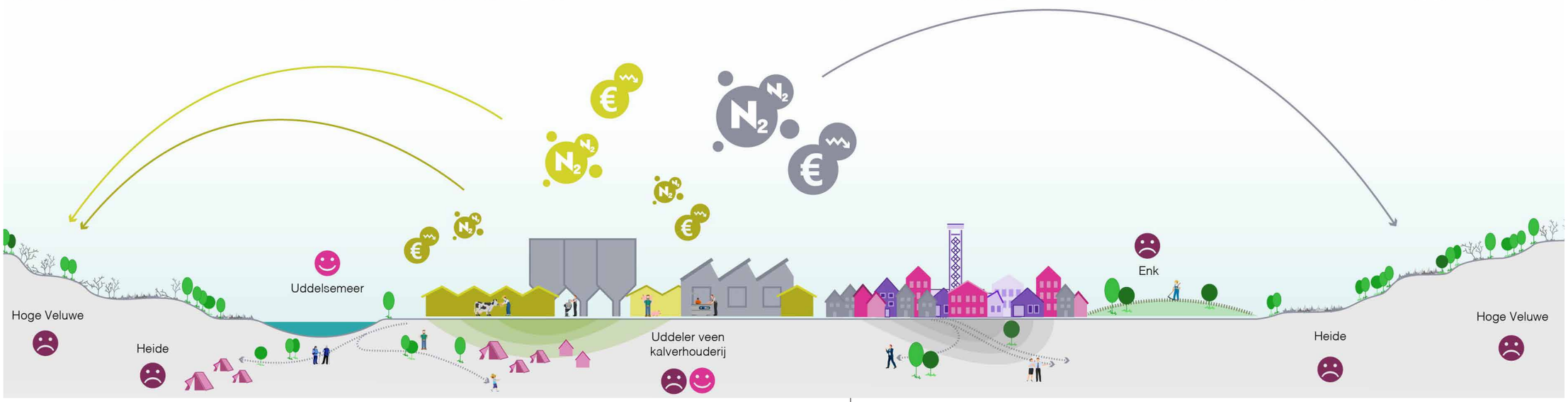

Betrokkenen:
Gemeente Apeldoorn +
Patrick Hulshof,
Annelies Beek, Joep
van Belkom.
Smartland Landscape
Architects +
Léon Emmen, Klaas
Jan Wardenaar, Magali
Sanz, Coen Pronk.

Analyse

‘De toekomst van de kalversector, er gaat wat veranderen dat is zeker, verdwijnen zal het niet.’

Eén van de vier gebiedskaarten: “Toekomst Agrarische sector”

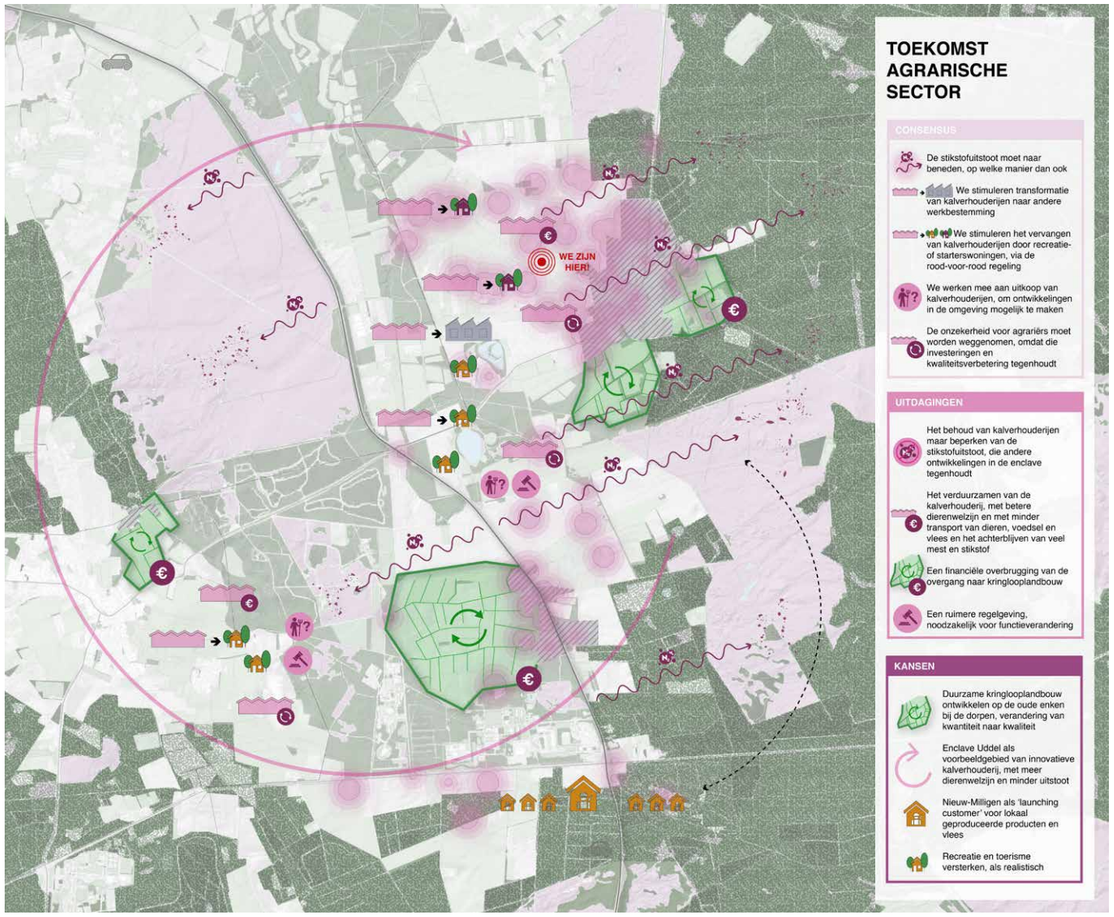

Achtergrond & vertrekpunt
Er is veel intensieve veehouderij in Uddel, vooral kalverhouderij. Ooit was deze innovatief en een goede functie op de arme zandgronden. Nu ligt deze functie onder vuur door o.a. stikstofproblematiek en genereert ze relatief weinig inkomen. Door het steeds kleiner wordende perspectief worstelen veel boeren met de vraag: stoppen, nevenactiviteiten of functieverandering?
De dorpen vormen de levende kernen in de enclave. Maar de voorzieningen staan onder druk. De bakker, slager en supermarkt hebben te weinig ruimte om te groeien. Er zijn te weinig starters- en senioren woningen.
De inwoners zijn erg ondernemend. Veel inwoners hebben een eigen bedrijf, vooral in de (hoogwaardige) maakindustrie. Bedrijven willen uitbreiden, maar er is ruimtegebrek.
De natuur- en klimaatopgave is groot. De enclave biedt een uitgelezen kans om in een relatief klein en besloten gebied te laten zien hoe duurzame ontwikkelingen goed kunnen worden ingezet.

Inzichten
Wij hebben ontwerpend onderzoek ingezet om gezamenlijk met de inwoners, ondernemers en belanghebbenden een gebiedsproces te doorlopen. Een vernieuwend en vruchtbaar proces waarin mensen via joint fact finding van basiskwaliteiten, knelpunten en kansen, keuzes maken in de koersbepaling. Met soms een pragmatische, dan weer een idealistische bril op.
We hopen dat deze gebiedsgerichte aanpak met stikstof als vliegwiel hét voorbeeld kan zijn voor een integrale, landelijke aanpak.

Visie

Interpretatie opgave en aanvliegroute
Het gebied moet van het slot en een gebiedsvisie is daarbij behulpzaam. Maar het zorgvuldige gebiedsproces met alle belanghebbenden is minstens zo belangrijk als de uiteindelijke visie. Op basis van alle input zijn drie gebiedsscenario’s opgesteld. De scenario’s maken aan alle belanghebbenden - uiteenlopend van inwoner tot rijksambtenaar - helder welke mogelijkheden er zijn voor Uddel. De komende tijd wordt toegewerkt naar een gezamenlijke visie en uitvoeringsagenda. Opnieuw samen met de inwoners, ondernemers, terreinbeherende organisaties en de overheden.

De gebiedsexpeditie
In de tenten op locatie werden rijke en soms felle discussies gevoerd waar zowel lokale bewoners en ondernemers als regionale partijen zoals natuurorganisaties, waterschap, gemeente en provincie aan hebben deelgenomen.

Scenario1: “Functie volgt landschap”
In dit scenario is het landschap de basis. Een landschap met grote eenheden, aaneengesloten natuur en 250 nieuwe woningen aan de westzijde van Uddel. De nieuwe economie van de enclave richt zich op: extensieve recreatie voor rust- en natuurschoonzoekers, recreatieve en educatieve landbouw, kringlooplandbouw op de enken en agrarisch gerelateerde maakindustrie.

Scenario 2: “Landschap als productiemachine”
Dit scenario benut de innovatiekracht en kennis in het gebied. De nieuwe economie van de enclave richt zich op innovatie van de hele veehouderijketen: veevoerproductie, veehouderij, vleesproductie, verpakking, logistiek en andere agrarisch gerelateerde industrieën. De innovatieve veehouderij is grondgebonden, diervriendelijk, natuurinclusief.

Scenario 3: “Agrarische vrijstaat”
Dit scenario gaat uit van de kracht van het lokaal ondernemerschap. De nieuwe economie van de enclave richt zich op: lokale (agrarische) producten, hernieuwbare energie, schoon water en recreatie. Ondernemers en grondeigenaren krijgen meer ontwikkelmogelijkheden, als de ontwikkeling maar past binnen een aantal strenge randvoorwaarden.

Uitwerking

In vier kaarten zijn bestaande informatie, visies en uitkomsten van vijftig interviews met bewoners, ondernemers en belanghebbenden uit het gebied samengebracht.
Op 10 november 2021 organiseerden we een gebiedsexpeditie. Doel was aan de hand van de vier gebiedskaarten inzicht te krijgen in elkaars belangen en daarover in gesprek te gaan. Op basis van alle input hebben we drie gebiedsscenario's ontwikkeld: functie volgt landschap, landschap als productiemachine en de agrarische vrijstaat.

De scenario's zijn op 14 december 2021 tijdens een gebiedsatelier besproken met de belanghebbenden. In het gebiedsatelier zijn aan de hand van stellingen keuzes voorgelegd. De scenario's en voorstellen die inhaken op integraal samenwerken tussen de verschillende stakeholders geven de beste mogelijkheden voor verdere uitwerking.
Voorbeelduitwerkingen lieten daarbij zien hoe het zou kunnen zijn. Wat betekent het ruimtelijk om 250 nieuwe woningen te bouwen en op welke manieren zou je dat kunnen doen? Hoe zou je bedrijven en veehouderijen kunnen clusteren om de stikstofdepositie op het gebied als geheel te verminderen? Hoe ontwikkelen we de kringloopveehouderij van de toekomst, emissieloos en diervriendelijk? Welke vormen van recreatie passen het beste in de enclave? Hoe kunnen we natuur herstellen en biodiversiteit verhogen? Hoe gaan we in het gebied om met het veranderende klimaat? Discussiërend over deze vragen ontstond meer gevoel en richting bij het Uddel van 2040.

Wonen
250 woningen geleidelijk ontwikkelen aan de westrand van Uddel met de nieuwe supermarkt centraal in het dorp.

Bedrijven
Agrarische-, logistieke-, en productiebedrijven clusteren op landschappelijk ingepaste, natuurinclusieve, energieneutrale bedrijventerreinen, beter aangesloten op de snelweg.

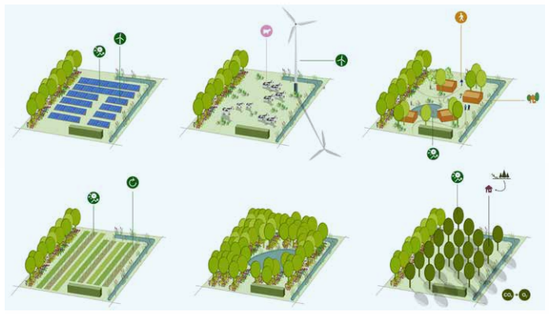

(Eco)systeem en klimaat
Klimaatadaptieve kavels, per kavel maatregelen nemen om water te bergen en vast te houden en CO2 te binden of water vasthouden in grote gebieden om verdroging tegen te gaan. Bossen aanplanten om CO2 te binden en bestaand bos om te vormen.

What's next?

'Voor de jeugd en de scholen is het belangrijk dat er woningen beschikbaar blijven voor de starters.'

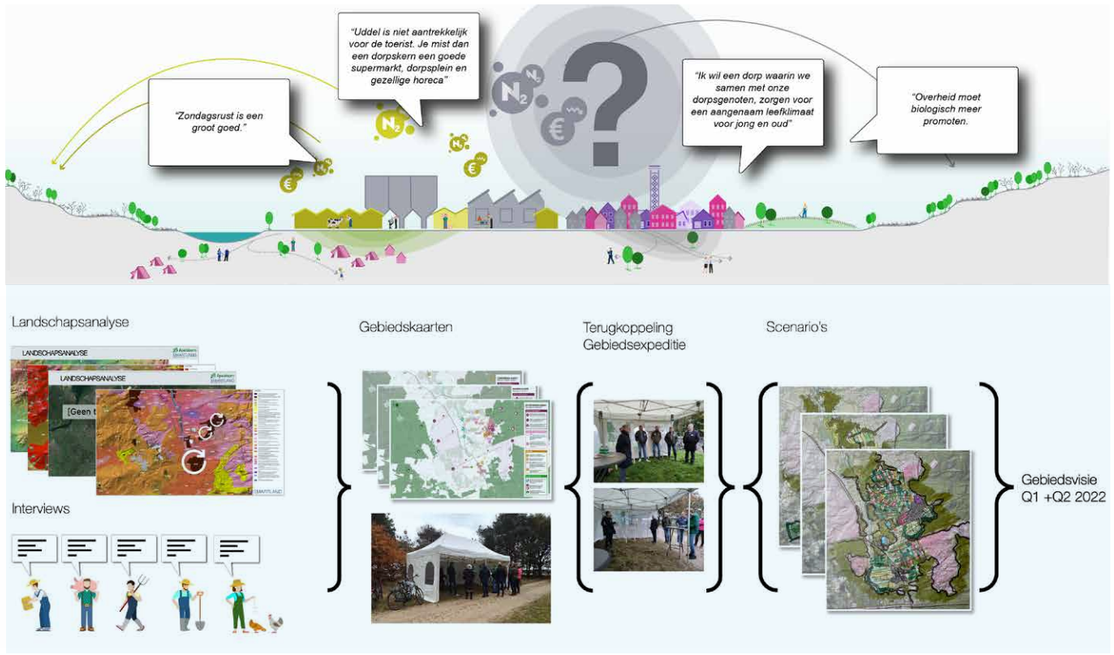

Volgende stappen en aanbevelingen
Het gebiedsproces heeft een groep van bewoners, ondernemers en beleidsmakers voortgebracht. De komende tijd werken we met deze groep toe naar een gezamenlijke visie met een uitvoeringsagenda. Opnieuw samen met de inwoners, ondernemers, terreinbeheerders, organisaties en overheden.

Hiervoor hebben we de volgende aanbevelingen:

Een integrale blik en verbeelding brengen visies en belangen bij elkaar en maken discussie over ruimtelijke, sociale en economische toekomstscenario's mogelijk.

Door deze werkwijze tekent zich steeds meer een integrale visie af die richting geeft aan de agrarische enclave van de toekomst. Hou dat vast.

Benut de kansen die vanuit het stikstofbeleid komen om het hele gebied te verbeteren. Samenwerken brengt je verder. De inwoners en ondernemers onderling werken al van nature samen. De uitdaging is om de komende jaren met de inwoners en overheden samen op te trekken om te garanderen dat Uddel een leefbaar en vitaal dorp blijft.

Zoek naar een balans tussen verschillende doelen en ambities. Dit vergt een integrale gebiedsvisie en een integrale gebiedsgerichte aanpak voor de financiering en uitvoering van de gebiedsvisie.

meer informatie:
www.apeldoorn.nl
www.smartland.nl